

RAZISKOVANJE DRUŽBOSLOVNIH IN JEZIKOSLOVNIH VIDIKOV VARSTVOSLOVJA

IGOR AREH, ALEŠ BUČAR RUČMAN, VANJA IDA ERČULJ,
MOJCA KOMPARA LUKANČIČ, TINKARA PAVŠIČ MREVLJE,
AJDA ŠULC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.arih@um.si, ales.bucar@um.si, vanja.erculj@um.si, mojca.kompara@um.si,
tinkara.pavsic@um.si, ajda.sulc@um.si

Povzetek Varstvoslovje je interdisciplinarna veda in sega tudi na področje sociologije, psihologije, raziskovalne metodologije in jezikoslovja. Pretekle raziskave so se tako osredotočale na prepletenost mednarodnih migracij in kriminalitete, trgovino z ljudmi, položaj beguncev, nadzorstveno vlogo formalnega in neformalnega družbenega nadzorstva, vrstniško in kibernetško nasilje ter na položaj družbeno marginaliziranih skupin. Raziskovalno delo je bilo usmerjeno tudi v problematiko pričanja, v preiskovalno intervjuvanje otrok in odraslih, v zasliševalske strategije in v ugotavljanje verodostojnosti izjav. Del raziskovalnih dejavnosti je bil usmerjen tudi v problematiko neupoštevanja strokovnih standardov izdelave izvedenskih mnenj na področju psihologije. Na področju raziskovalne metodologije so potekale raziskovalne dejavnosti v okviru preučevanja strahu pred kriminaliteto, spoprijemanja s stresom kriminalistov in medvrstniško nasilje. Kar zadeva dejavnosti na jezikoslovnem področju, velja izpostaviti razvoj Angleško-slovenskega krajšavnega slovarja varstvoslovja ter strokovno monografijo o varstvoslovni terminologiji.

Ključne besede:

kriminaliteta,
medvrstniško
nasilje,
pričanje očitcev,
preiskovalni
razgovori,
strokovna
terminologija

EXPLORING THE SOCIAL AND LINGUISTIC ASPECTS OF CRIMINAL JUSTICE AND SECURITY

IGOR AREH, ALEŠ BUČAR RUČMAN, VANJA IDA ERČULJ,
MOJCA KOMPARA LUKANČIČ, TINKARA PAVŠIČ MREVLJE,
AJDA ŠULC

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
igor.arih@um.si, ales.bucar@um.si, vanja.erculj@um.si, mojca.kompara@um.si,
tinkara.pavsic@um.si, ajda.sulc@um.si

Abstract Criminal justice and security is an interdisciplinary field, which also spans sociology, psychology, research methodology and linguistics. Past research has thus focused on the intersection of international migration and criminality, human trafficking, the situation of refugees, the surveillance role of formal and informal social control, peer and cyber violence, and the situation of socially marginalised groups. Research work has also focused on eyewitness testimony issues, investigative interviewing of children and adults, interrogation strategies and the credibility of statements. Part of the research activities also focused on the problem of non-compliance with professional standards in the production of expert opinions in the field of psychology. In the area of research methodology, research activities have been carried out on fear of crime, coping with stress in criminologists and peer violence. As regards linguistic activities, the development of an English-Slovenian shorthand dictionary of security studies and a professional monograph on security studies terminology are worth mentioning.

Keywords:
crime, peer
violence,
eyewitness
testimony,
investigative
interview,
professional
terminology

1 Uvod

Strokovno področje Katedre za družboslovje, humanistiko in metodologijo Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru (UM FVV) je dokaj široko, saj je izrazito multidisciplinarno. Raziskave, ki prinašajo nova znanstvena spoznanja na področju varstvoslovja, segajo predvsem na področje sociologije in psihologije. Prisotni sta še dve podporni strokovni področji, ki prispevata k razvoju stroke; jezikoslovje in področje raziskovalne metodologije. V nadaljevanju so na kratko predstavljene glavne znanstvene in strokovne dejavnosti, ki so bile opazno prisotne predvsem v zadnjem desetletju dela članov katedre.

2 Sociologija v varstvoslovju

Področje znanstvenega raziskovanja znotraj Katedre za družboslovje, humanistiko in metodologijo zadnjih 20 let vključuje tudi področje sociologije odklonskosti. Raziskave na tem področju so bile vezane predvsem na 4 skope odklonskosti, s skupnim imenovalcem – osredotočenost na aktualna vprašanja in probleme slovenske družbe, ki navadno vključuje obravnavo ranljivih in marginaliziranih skupin (npr. priseljencev, beguncev, oseb z invalidnostjo oz. oviranostjo, mladih). Sklopi, ki so bili naslovljeni, vključujejo: 1.) eklektičen pristop pri analizi različnih oblik nasilja; 2.) poročanje medijev; 3.) migracije, kriminaliteto in družbeno nadzorstvo; 4.) socialno izključenost/vključenost oseb z invalidnostjo oz. oviranostmi.

Raziskave, vezane na nasilje, so se ukvarjale tako z neposrednim (medosebnim) kot tudi sistemskim/strukturnim nasiljem. Na področju neposrednega nasilja predstavlja eno splošnih razprav in pregled razmer v Sloveniji prispevek, ki sta ga objavila Bučar Ručman in Frangež (2009). Posebno pozornost raziskovalcev so pritegnili izzivi medvrstniškega nasilja in nadlegovanja oz. trpinčenja v šolah in tudi na spletu (Bučar Ručman, 2004; Bučar Ručman, 2009; Šulc in Bučar Ručman, 2019; Šulc idr., 2021). V letu 2022 so raziskovalci katedre zaključili pionirski raziskovalni projekt, ki je predstavljal prvo študijo razmer na področju vrstniškega nadlegovanja in trpinčenja mladostnikov z oviranostmi v Sloveniji (Bučar Ručman idr., 2022a) in zaznavanja lokalne varnosti med mladimi z oviranostmi (Bučar Ručman idr., 2022b). Med raziskovanjem nasilja je bila pozornost namenjena tudi strukturnemu nasilju, zlasti v povezavi s politikami upravljanja mednarodnih migracij, ki svet delijo na vključene

in izključene prebivalce. Osnovni vpogled v te procese je Bučar Ručman (2014) predstavil v znanstveni monografiji *Migracije in kriminaliteta: pogled čez meje stereotipov in predsodkov*, podrobneje pa ga je nadgradil v slovenskih in tujih člankih ter poglavjih v monografijah (Bučar Ručman, 2016a; 2016b; Bučar Ručman, 2021a).

Raziskovanje na področju sociologije odklonskosti je obsegalo tudi analize medijskega poročanja o kriminaliteti (Bučar Ručman, 2011; Bučar Ručman 2013), policiji (Bučar Ručman in Meško, 2006) in analize medijskega (so)ustvarjanja podobe groženj naši varnost. V prvi vrsti so žrtve takšnega medijskega delovanja, ki vodi celo v primere moralne panike, priseljenci in begunci (Bučar Ručman in Šulc, 2019; Bučar Ručman, 2022). V tem kontekstu je bila naslovljena tudi povezanost medijev s populističnimi prepričanji njihovih potrošnikov (Pajnik idr., 2023). Raziskovalci katedre so se ukvarjali tudi z vprašanji mednarodnih migracij, vloge države pri upravljanju teh migracij, položaja priseljencev in beguncev v lokalnem okolju in sobivanju z lokalnim prebivalstvom (Bučar Ručman, 2014; 2015a, 2015b; 2016c; 2020b; 2021b, 2022) ter preverjali povezavo med določenimi oblikami mednarodnih migracij in trgovino z ljudmi (Bučar Ručman in Frangež, 2014; Frangež in Bučar Ručman, 2017).

Sociološke raziskave na UM FVV vključujejo tudi longitudinalno raziskavo (zlo)rabe parkirnih mest, rezerviranih za osebe z invalidnostjo. Leta 2015 je bila izvedena prva terenska raziskava (Bučar Ručman, 2017; 2020), ki je vodila v oblikovanje večjega ozaveščevalnega projekta v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana in Javno agencijo RS za varnost prometa. Ozaveščevalni kampanji sta sledili empirična evalvacija leta 2018 (Bučar Ručman, 2019) in leta 2021 ponovljena terenska raziskava (Bučar Ručman idr., 2022b), ki je podala vpogled v razmere v obdobju po družbenih pritiskih v času pandemije koronavirusa. Raziskave na tem področju so prispevale tudi k zakonodajnim spremembam na področju sankcioniranja kršitev za neupravičeno parkiranje na rezerviranih parkirnih mestih. Nadgradnja raziskav o parkiranju je bil projekt, ki je naslavljal vprašanja vpliva mobilnosti na družbeno vključenost oseb z invalidnostjo (2019–2021) (Bučar Ručman idr., 2021).

3 Psihološka perspektiva varstvoslovja

V okviru psiholoških raziskav so bile dosedanje raziskave usmerjene na pričanje očitvidcev, in sicer na ugotavljanje razlik med ženskami in moškimi v točnosti in količini informacij, ki jih posredujejo pri opisovanju opazovanih dogodkov in oseb. Gre za splošne opise, ki so brez specifičnih podrobnosti (Areh, 2011), kaže pa, da je opisovanje ljudi istega spola nekoliko bolj natančno kot opisovanje oseb nasprotnega spola (Areh in Walsh, 2020). V raziskavah je bil poudarek na doseganju čim višje zunanje veljavnosti, zato so oblikovane tako, da čim bolj posnemajo okoliščine, v katerih bi se znašla resnična priča kaznivega dejanja.

Raziskovalno delo ni bilo osredotočeno zgolj na pričanje odraslih. Verodostojno pričanje otroka je ključnega pomena za začetek pravičnega kazenskega postopka, zato je pomembno, da so pridobljeni podatki strokovno in procesno neoporečni. Raziskave o načinih izvajanja intervjujev z domnevnimi žrtvami spolnih zlorab kažejo, da obstaja velika razlika med strokovnimi priporočili in prakso izvajanja intervjujev. V Sloveniji takšna raziskava še ni bila opravljena, verjetno pa bi z njo prišli do podobnih ugotovitev. Velja tudi omeniti, da je v Sloveniji na voljo preverjen prevod splošno sprejetega protokola za intervjuvanje otrok NICH¹ (Areh, 2012), vendar ni podatkov o njegovi uporabi.

Zasliševalske metode, ki se uporabljajo v policiji, vojski in varnostno-obveščevalnih organizacijah, so bile v zadnjih desetletjih deležne velike pozornosti politikov, praktikov, raziskovalcev in javnosti. Slovenska zaslišanja niso tipično prisilna, a vendar kaže, da se pri njih uporabljajo tehnike, ki so tipične za prisilni zasliševalski pristop (Areh idr., 2016a), v katerem osumljence z manipulacijo silijo v priznanje. Med najbolj uporabljenimi zasliševalskimi tehnikami v Sloveniji najdemo večino tistih, ki so priporočane v priročnikih za prisilna zaslišanja, na primer: zaigrana empatija, sklicevanje na osumljenčevo vero in vest, ponujanje moralnih opravičil za storjen zločin, namigovanje na obstoj obremenilnih dokazov, uporaba tehnike strog-blag policist, zmanjševanje pomena zločina, sklicevanje na osumljenčeve osebne koristi in uporaba poligrafa kot diagnostičnega orodja za odkrivanje laži (Areh idr., 2015). V času Socialistične federativne republike Jugoslavije so prisilne

¹ The National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) Investigative Interview Protocol.

zasliševalske tehnike dobro poznali in so nekatere od njih priporočali pri zaslišanju osumljencev (Areh idr., 2016b), zato njihova prisotnost v praksi ne preseneča.

Raziskovalno delo na področju zasliševalskih tehnik je v Slovenijo prineslo spoznanja, da učinkovitost prisilnih ali obtožilnih zasliševalskih tehnik ni znanstveno preverjena in temelji na domnevah ter avtoriteti avtorjev. Popolnoma drugačen je zasliševalski pristop zbiranja informacij, ki zaradi neuporabe prisile ali manipulacije, kot je npr. čustveno izsiljevanje, omogoča zbrati več relevantnih in točnih podatkov ter močno zniža možnost pojava izsiljenega priznanja. Ta pristop temelji na raziskovalno preverjenih ugotovitvah in ne na subjektivnih izkušnjah kriminalistov. Pristop zbiranja informacij je v večini gospodarsko bolj razvitih držav izrinil etično sporno konvencionalno obtožilno zasliševanje, ki se pogosto hitro konča zaradi molka osumljenca (Areh, 2016). Mednarodno sodelovanje na tem področju je privedlo do kar nekaj objav (npr. Walsh idr., 2022) in tudi do bolj pomembnega sodelovanja pri nastajanju tako imenovanih Mendezovih pravil.² Juan Méndez, nekdanji posebni poročevalec Sveta Združenih narodov za človekove pravice je z ekipo in pod pokroviteljstvom Norveškega centra za človekove pravice³, Združenja za preprečevanja mučenja⁴ in Centra za človekove pravice humanitarno pravo⁵ zbral in objavil splošno sprejeta in znanstvenoraziskovalno preverjena spoznanja, ki omogočajo izvedbo učinkovitih in etičnih zaslišanj. Trenutno potekajo prizadevanja, da bi bil dokument tudi eden bolj temeljnih dokumentov Združenih narodov. V Sloveniji se izvaja promocija Mendezovih pravil v pravosodju, kar omogoča sodelovanje s Pravno fakulteto Univerze De Montfort v Leicesteru (Velika Britanija).

Na področju psihologije se je raziskovanje nekaj let usmerjalo tudi na odkrivanje laganja. Te dejavnosti so v Sloveniji doživele vrhunec z mednarodno odmevno objavo strokovnega članka (Denault idr., 2019), ki ga je izdelala skupina raziskovalcev pod vodstvom uglednega nemškega forenzičnega psihologa Siegfrieda L. Sporerja z Univerze Justus Liebig v Giessnu. Na splošno lahko tehnike ugotavljanja zavajanja razdelimo na besedne in nebesedne. Nebesednim znakom zavajanja praktiki pogosto pripisujejo neupravičeno veljavnost, saj verjamejo, da so zanesljivi kazalniki zavajanja, kar v resnici ne drži (Baić in Areh, 2015; Denault idr.,

² Principles on Effective Interviewing for Investigations and Information Gathering (<https://www.apt.ch/en/mendez-principles-effective-interviewing>).

³ The Norwegian Centre for Human Rights.

⁴ The Association for the Prevention of Torture.

⁵ Center for Human Rights & Humanitarian Law at American University Washington College of Law.

2019). Med najbolj znane tehnike besednega ugotavljanja zavajanja sodita kriterijska vsebinska analiza (ang. *Criteria-Based Content Analysis – CBCA*) in nadzorovanje resničnosti (ang. *Reality Monitoring – RM*). Obe tehniki sta bili preizkušeni v Sloveniji le v okviru izvedenskega dela prvega avtorja tega prispevka. Ponekod (redko tudi v Sloveniji) praktiki uporabljajo tehniko znanstvene analize vsebine (ang. *Scientific Content Analysis – SCAN*). Raziskave, med njimi tudi še neobjavljena slovenska raziskava, kažejo, da z njo ni mogoče razlikovati med resničnimi in lažnimi izjavami (Areh in Baić, 2016). Podobno kot za tehniko SCAN velja tudi za ugotavljanje zavajanja s poligrafom, sploh če govorimo o poligrafski tehniki *Comparison Question Technique – CQT* oziroma o testu primerjalnih vprašanj. Tehnika se je pred približno 20 leti znašla v slepi ulici in je izolirana od znanosti. Raziskave so namreč jasno pokazale, da poligraf ni instrument za ugotavljanje laži in da je njegova točnost le malce nad pragom ugibanja (Areh in Baić, 2016).

V razvitejših državah se občasno izvajajo pregledi izvedenske prakse, kar omogoča dopolnjevanje standardov verodostojnosti psiholoških strokovnih mnenj ter ugotavljanje obstoja morebitnih problemov (Heilbrun idr., 2008). V Sloveniji je bila prva takšna raziskava izvedena leta 2019 v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije. Raziskava je omogočila primerjavo dela slovenskih izvedencev kliničnopsihološke stroke z delom izvedencev v gospodarsko bolj razvitih državah. Rezultati primerjave so pokazali, da slovenski izvedenci ne upoštevajo mednarodnih strokovnih standardov izvedenskega dela (Areh, 2019, 2020). Ugotovitve izvedencev bi morale temeljiti na sodobnih spoznanjih znanosti, namesto tega temeljijo predvsem na raziskovalno nepotrjenih teoretičnih domnevah in na neznanstvenih, zastarelih, nestandardiziranih testih, ki nimajo referenčnih vrednosti in zato izvedenci o pomenu njihovih rezultatov zgolj ugibajo. Med najbolj uporabljenimi testi so tudi taki, ki so javnosti prosto dostopni na spletu in so označeni kot etično sporni, saj se lahko z njihovo uporabo povzroči nepopravljiva škoda ocenjevanim osebam, ovira pravica do poštenega sojenja in ogroža ugled psihologije ter pravosodja (Areh idr., 2021). Slovenska izvedenska mnenja so zvečine izdelana po logiki *ipse dixit* (tako je, ker jaz menim, da je tako). Kot taka sodiščem ne ponujajo odgovorov znanosti ali stroke, ampak subjektivna mnenja kliničnih psihologov, ki so zaradi nespoštovanja strokovnih standardov (npr. neuporaba ukrepov za izogibanje pristranskosti) najverjetneje pristranska v korist ali škodo ocenjevanih strank.

Psihološke raziskave so se osredotočile tudi na travmatsko simptomatiko pri policistih z različnimi delovnimi nalogami. Policisti so zaradi svojega dela namreč pogosto izpostavljeni travmatskim dogodkom in njihovim posledicam. Zato ni presenetljiva pogostejša posttravmatska simptomatika (na primer vsiljivi spomini na travmatski dogodek, izogibanje krajem in stvarim, ki lahko spominjajo na travmo) (Pavšič Mrevlje, 2013a). Ustrezne strategije spoprijemanja s stresnimi in travmatskimi delovnimi situacijami pomenijo blažje posttravmatske posledice in boljšo učinkovitost pri delu (Pavšič Mrevlje, 2016), tiste manj učinkovite pa so pogosto povezane s telesnimi težavami (Pavšič Mrevlje in Erčulj, 2021). Posttravmatska simptomatika preko negativnega čustvovanja lahko pomembno vpliva tudi na proces mišljenja in odločanja, ki sta bistvena za policijsko delo (Pavšič Mrevlje, 2018). Vsekakor gre za kompleksno problematiko spoprijemanja s stresnimi in travmatskimi delovnimi vsebinami, ki lahko vpliva na policistovo delovno učinkovitost.

Raziskovalna pozornost je bila usmerjena tudi na naraščajočo starejšo populacijo. Kriminaliteta nad starejšimi v Sloveniji se je v letih med 2001 in 2011 skoraj podvojila (Klančnik in Pavšič Mrevlje, 2013). UM FVV je bila v okviru viktimizacije starejših vključena v projekt ACCESS – Project Against Crime: Care for Elders Support and Security in sodelovala s Fundacijo Santa Lucia (Italija), Univerzo Studi del Molise (Italija), italijanskim in francoskim notranjim ministrstvom ter švedsko nevladno organizacijo Stiftelsen Tryggare Sverige (Giannini idr., 2013a; Giannini idr., 2013b). Projekt je z raziskavo osvetlil problematiko viktimizacije starejših in v usmeritvah, izvirajočih iz dobljenih podatkov, zajel tudi dejavnike tveganja za viktimizacijo, spomin pri starejših, nevropsihološke vidike pričanja te populacije, psihološke posledice viktimizacije (Giannini idr., 2013c). Prva tovrstna raziskava v Slovenji na sistematičnem vzorcu populacije, stare 65 let ali več, v Mestni občini Ljubljana kaže, da so bili starejši predvsem žrtve premoženjske kriminalitete in da po viktimizaciji občutijo nelagodje, strah, nemoč, jezo in šok. Dobra polovica udeležencev je kazniva dejanja prijavila policiji in velika večina jih je bila zadovoljna z odnosom policistov (Pavšič Mrevlje, 2014). V primerjavi s švedskimi so slovenski starejši pogosteje žrtve nadlegovanja, groženj, tatvin in goljufije (Pavšič Mrevlje in Nivala, 2017).

Pojavi, ki so v središču zanimanja varstvoslovnega področja, so lahko celostno razumljeni le ob vključitvi psiholoških vidikov, še posebej tistih, ki poskušajo zajeti globljo psihološko dinamiko in jih imamo običajno za klinično psihološke. Primer le

tega je na primer poskus osvetlitve psiholoških lastnosti storilcev intimnopartnerskih umorov (IPU) (Šumenjak in Pavšič Mrevlje, 2022) in pregled literature v želji po globljem razumevanju motivacije in strukture psihopatskih storilcev (Pavšič Mrevlje, 2022). Ocene psihološkega delovanja posameznika so med drugim predmet obravnave tudi pri sodnih izvedencih psihologih (Pavšič Mrevlje, 2011). V takih primerih so predmet obravnave predvsem storilci oziroma obtoženci. Ko so v ospredju žrtve ali priče, je prav tako pomembno poznavanje in razumevanje psihologije posameznika, še posebej, če gre za mladoletnika (Pavšič Mrevlje, 2013b).

Pogosto je čustvovanje rdeča nit psihološkega raziskovanja, saj ima lahko močan in pomemben vpliv na mišljenje in vedenje posameznika, torej na njegovo celostno delovanje. Tudi v pravu, ki se primarno obravnava kot racionalno, logično, objektivno, je zavedanje vpliva čustev na strokovne odnose pomembno za čim večjo objektivnost in strokovnost pri delu (Pavšič Mrevlje, 2016).

4 Raziskovalna metodologija v varstvoslovju in širše

Raziskovalna metodologija oz. statistika je prisotna v praktično vseh znanstvenih disciplinah in predstavlja osnovo objektivnega in znanstvenega raziskovanja. Izbor ustreznega raziskovalnega pristopa, analitičnih metod in prikaza ter obrazložitev rezultatov ter sledenje etičnim standardom so ključnega pomena za zagotavljanje kakovosti in nepristranskosti v znanosti. Statistika ima tako v raziskovalnem procesu ključno vlogo, saj s svojim znanjem zagotavlja, da so etični standardi upoštevani in si prizadeva h kakovosti v znanosti. Hkrati se zaradi nujnosti statistike v znanstvenem raziskovanju lahko vključuje v raziskave različnih disciplin, kar se odraža v vsebinski pestrosti znanstvenih objav, tudi na UM FVV. Raziskovalci katedre so sodelovali na različnih področjih raziskovanja znotraj in zunaj področja varstvoslovja. V sodelovanju s Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani so naslavljali produktivnost zaposlenih v povezavi z njihovo fizično dejavnostjo (Petrovčič idr., 2022) in spodbujanjem prostovoljske dejavnosti organizacije (Boštjančič idr., 2018). Delovno učinkovitost so raziskovali tudi v poklicih z več stresorji, kot je poklic kriminalista, kjer je ključno, da zaposleni uporabljajo ustrezne tehnike spoprijemanja s stresom. Pri kriminalistih so se kot manj primerne izkazale tehnike izogibanja (Pavšič Mrevlje in Erčulj, 2021). Kot še posebej problematična se je pokazala tehnika pretiranega čustvenega odziva v obliki jeze, agresivnih dejanj in izražanja tveganega vedenja, ki je sicer manj pogosta pri bolj izkušenih kriminalistih.

Kot primer bolj stresnih poklicev so raziskovalci naslavljali tudi delo zdravstvenih delavcev, ki se srečujejo z mnogimi izzivi in konflikti, ki lahko vplivajo na kakovost opravljene zdravstvene storitve (Grosek idr., 2020, 2021). Po ugotovitvah Kozjek in Erčulj (2021) so konflikti v največji meri posledica neuresničljivih, prevelikih ali zmotnih pričakovanj, ki jih imajo pacienti do zdravstvenega osebja, ter neprimernega odnosa pacientov do zdravstvenih delavcev. Ocena ustreznosti delovnega okolja medicinskih sester v slovenskih bolnišnicah je povezana tako s kakovostjo zdravstvene obravnave kot tudi z varnostjo pacientov (Brešan idr., 2021).

Raziskovalci katedre s področja metodologije se vključujejo na področje varstvoslovja v okviru preučevanja varnosti v različnih kontekstih. Ugotavljajo na primer, da je varnost vožnje poklicnih voznikov tovornjakov povezana s finančnimi in nefinančnimi nagradami transportnega podjetja, zaradi katerih vozniki v manjši meri čutijo potrebo po kršitvi predpisov, vezanih na omejitev vožnje z namenom počitka in zagotavljanja varnosti voznikov in drugih udeležencev v prometu (Škerlič in Erčulj, 2021). Hkrati se je punitivna politika z višanjem kazni za kršenje cestnoprometnih predpisov pri voznikih motornih vozil izkazala za manj učinkovito pri zagotavljanju varnosti udeležencev v prometu (Pungartnik idr., 2017). Promet je sicer lahko vir zmanjšane občutka varnosti pri mladih, ki živijo v manj naseljenih področjih, predvsem na račun prehitre vožnje, odsotnosti ločene površine za pešce in manjše osvetljenosti cest izven mest ali večjih krajev (Erčulj, 2021). V kontekstu prometne varnosti je bila izvedena tudi študija o vplivu oglaševalskih panojev na voznike. Ta je pokazala, da postavitve oglasov pozornosti voznikov ne preusmerja pomembno, večjo distrakcijo predstavlja specifična vsebina oglasa (Topolšek idr., 2016). Strah pred kriminaliteto je živahno področje raziskovanja tako v Sloveniji kot v tujini, kjer so sodelovali tudi sodelavci metodološkega oddelka (Meško idr., 2012a, 2012b; Bren in Bagari, 2013). Ugotovitve kažejo, da se slovenski študenti počutijo precej varne pred kriminaliteto ter da obstaja povezanost med kognitivno presojo grožnje in čustvenim in vedenjskim odzivom nanjo (Erčulj, 2021). Strah pred kriminaliteto je povezan s spolom in vplivom kriminalitete na življenje in način ter pogostost izvajanja preventivnih ukrepov. Starost prebivalcev in nered v soseski pa sta povezana s strahom pred kriminaliteto le v mestnem okolju (Meško idr., 2012a).

Raziskave v varstvoslovju so pogosto presečne z neeksperimentalnim raziskovalnim načrtom – anketo. Te so lažje izvedljive in cenejše, sploh če je vzorčenje priložnostno, namensko ali poteka po principu snežne kepe. Posledično pa so

ugotovitve težje posplošljive na populacijo, saj je tako izbran vzorec lahko pristranski. Tako je pomembno navesti, kako so bili posamezniki izbrani v vzorec, saj je to vezano na veljavnost ugotovitev. Zmotno je namreč prepričanje, da so ugotovitve ustrezne, če je le vzorec dovolj velik – velik vzorec namreč nujno ne odraža značilnosti populacije (Dunn, 2021).

Do veljavnih ugotovitev lahko vodijo le veljavni merski instrumenti (Gaberson, 1997). Vprašalnik je najbolj pogost merski instrument v družboslovju, tudi na področju varstvoslovja, zato je pomembno, da vprašanja dejansko merijo tisto, kar naj bi merila. Tako je pomemben del priprave merskega instrumenta njegova validacija, tudi pri vprašalnikih, »posvojenih« iz tujine, saj je lahko razumevanje vprašanj zaradi različne ciljne skupine ali kulturnega konteksta drugačno. Validacija kratkega vprašalnika dimenzij osebnosti v slovenskem okolju je pokazala, da prevedena vprašanja, ki so se v več državah izkazala kot ustrezna za merjenje petih dimenzij osebnosti, v Sloveniji niso primerna (Erčulj in Pavšič Mrevlje, 2022). Po drugi strani je validacija konstruktov legitimnosti, merjenih na različne načine v več raziskavah, pokazala na enoznačno zvezo med zaupanjem javnosti, pravičnostjo policistov in legitimnostjo (Šifrer idr., 2015). Kadar pridejo do iste ugotovitve različne raziskave, z različnimi uporabljenimi merskimi instrumenti, se zaupanje v veljavnost ugotovitev krepi. Tako imajo veliko verodostojnosti ugotovitve, ki izhajajo iz metaanalize, to je analize učinkov (in ugotovitev) velikega števila raziskav, ki sta jo izvedla tudi sodelavca iz področja metodologije in sociologije. Metaanaliza pojavnosti medvrstniškega nasilja v Sloveniji je tako pokazala, da je imelo izkušnjo z medvrstniškim nasiljem 33 % otrok in mladostnikov. Pojavnost se skozi čas ni spreminjala, več otrok je poročalo, da so bili viktimizirani, kot da so nasilje izvajali in v večji meri so bili žrtve fantje (Šulc in Bučar Ručman, 2019). Pri občutljivih tematikah proučevanja (kamor sodi tudi medvrstniško nasilje) je pomembno, da se razmisli o alternativnih raziskovalnih pristopih, kot je lahko tudi analiza forumov ali objav na socialnih omrežjih (Erčulj idr., 2019; Erčulj in Žiberna, 2021; Šulc idr., 2021). S tem se žrtev nasilja, zdravstvene in druge težave dodatno ne obremenjuje in se upošteva etično načelo o neškodovanju preiskovancem. Na UM FVV sledimo etičnim načelom v raziskovanju, na kar kažejo tudi v letu 2017 ustanovljena Komisija za etiko ter dejavno vključevanje in sodelovanje med statistiki, metodologi in člani drugih kateder.

5 Razvoj varstvoslovne terminologije in jezikoslovja

V okviru raziskovalnega dela s področja jezikoslovja velja omeniti predvsem teme, ki zajemajo proučevanje angleškega jezika, jezikoslovja ter varstvoslovja kot jezika stroke. Razvoj ustreznega jezika in v tem pogledu terminologije pri jeziku stroke, in sicer na primeru varstvoslovja, je ključnega pomena za jezikovni razvoj specializiranega jezikovnega področja. Po hitrem pregledu jezikovnih vsebin s področja varstvoslovja, ki jih najdemo ob preprosti uporabi knjižničnih gradiv ter učenjaka, ugotovimo, da v slovenskem prostoru v smislu varstvoslovne terminologije orjemo ledino. Ob zavedanju, da sta poznavanje tuje terminologije ter ustrezno oblikovanje slovenske oz. slovenskih ustreznic, tu mislimo predvsem na ustrezno prevajanje tuje terminologije v slovenski jezik, ključna za ohranitev strokovnega jezika, poudarimo temeljno vlogo terminologije v jeziku, saj slednja zajema specializirano besedišče strokovnega področja in njegovih podpodročij. Razvoj terminologije je močno povezan z izdelavo terminoloških slovarjev, saj tovrstna dela predstavljajo pomemben korak v razvoju strokovnih področij in s svojim nastankom začrtajo jezikovno normo, rišejo smernice za nadaljnje obravnavanje, klasifikacijo, prevajanje in ne nazadnje rokovanje s področnimi termini. Znotraj področja varstvoslovja tako štejemo številna podpodročja, ki s svojim prispevkom sooblikujejo specializirano področje, mednje sodijo področje varnosti, pravosodja, prava, policije in vojske.

Ker se strokovna terminologija udejanji pretežno preko slovarjev in glosarjev, tu mislimo pretežno na dvojezična slovarska referenčna dela v paru s slovenščino, je smiselno omeniti, da nekatera zgoraj omenjena podpodročja, npr. pravo, že imajo svoj terminološki slovar (Kompara Lukančič, 2022), a takih slovarjev ni veliko. Ta dela niso obsežna po številu iztočnic, izhajajo redko in so običajno usmerjena v proces enkodiranja, vsaj nekatera pa nudijo tudi tujejezično ustreznico, a zgolj kot dodatek in se z njeno rabo podrobneje ne ukvarjajo. Pri razumevanju tujejezičnega besedila in njegove specializirane terminologije nam bi vsekakor bolj služili tisti za dekodiranje, a je takih del precej manj. V slovarskih delih s področja varstvoslovne terminologije velja omeniti Slovar angleških in slovenskih krajšav s področja varstvoslovja (Kompara Lukančič, 2022), slednji zajema slovenske in angleške krajšave in njihove razvezave, ki se uporabljajo v varstvoslovju in njegovih podpodročjih. Gre za ozko-specifični terminološki slovar varstvoslovnih krajšav, ki

dekodira iztočnice iz angleškega v slovenski jezik in je objavljen na spletnem portalu Termania, slovarska maska pa omogoča dodatno urejanje in posodobitev geslovnika.

Specifično področje jezika varstvoslovja je neustrezno raziskano tudi v smislu zagotovitve referenčnih gradiv za slušatelje vsebin s področja varstvoslovne terminologije. Za potrebe študijskega procesa je bilo v ta namen pripravljena publikacija *English in uniform* (Kompara Lukančič, 2021), ki sestoji iz 8 poglavij in se osredinja na terminološka in leksikalna vprašanja, slovnčni pregled, osnove ustave, uvod v nacionalne in mednarodne organizacije, uvod v politični sistem VB, ZDA, EU in Slovenije, koncept človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter korespondenco. V letu 2023 je bila za potrebe študijskega procesa objavljena monografija *English for specific purposes: selected readings from the field of English for criminal justice and security* (Kompara Lukančič, 2023), delo se osredinja na koncepte jezika, jezikovnega usvajanja, slovarskih virov, varstvoslovne terminologije in forenzičnega jezikoslovja.

Omeniti velja še nekaj projektov. Med letoma 2018 in 2019 je bil izveden projekt *Digitalizacija in dostopnost slovarskih virov*, namen projekta je bil na enem mestu zbrati glavnino slovarskih jezikovnih virov, mednje štejemo slovenske slovarje, glosarje ter vse tuje v paru s slovenščino. V okviru projekta je bil pripravljen portal *Slovarji.si*, v okviru slednjega je zbranih več kot 300 slovarskih virov. Med letoma 2018 in 2020 je potekal tudi projekt *Dvojezičnost v slovenski in hrvaški Istri na primeru prevodov upravnih besedil*, namen projekta je bila priprava hrvaško-italijanskega ter slovensko-italijanskega korpusa upravnih besedil, ki sta bila predmet analize in širše razprave projektnih partnerjev iz Hrvaške in Slovenije.

6 Zaključek

Varstvoslovje je interdisciplinarna veda in tako sega tudi na področje sociologije, psihologije, raziskovalne metodologije in jezikoslovja. Kar zadeva področje sociologije, je bilo dosedanje raziskovalno delo osredotočeno tudi na vprašanja, ki jih pokriva sociologija odklonskosti. V ospredju so raziskave o prepletenosti mednarodnih migracij in kriminalitete, trgovine z ljudmi, položaja beguncev, nadzorstvene vloge formalnega in neformalnega družbenega nadzorstva v primeru mednarodnih migracij. Pri tem raziskovanju je bila vzpostavljeno tesno sodelovanje z Inštitutom za migracije in izseljenstvo, Znanstvenoraziskovalnim centrom

Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) in drugimi raziskovalnimi institucijami doma in v tujini. Dodatno je bilo raziskovanje osredotočeno na druge družbeno marginalizirane skupine, med katerimi so v ospredju invalidi. Na fakulteti je vse od 2015 dalje na 3 leta izvedena raziskava o neupravičenem parkiranju na za invalide rezerviranih parkirnih mestih, ki daje poseben vpogled v družbeno solidarnost. V obdobju 2019–2021 je bila temu dodana še raziskava o družbeni vključenosti invalidov, njihovi diskriminaciji in pravici do mobilnosti, leta 2022 pa je bilo pod drobnogled vzeto vrstniško nasilje nad mladimi, ki imajo osebno izkušnjo z invalidnostjo. Prav vrstniško nasilje, ustrahovanje in tudi kibernetško nasilje predstavljajo del vsebin, ki jih raziskovalci UM FVV tudi naslavljajo in pri tem dejavno sodelujejo s policijo, *European Crime Prevention Network – EUCP*, Pedagoško fakulteto UL in drugimi institucijami.

V okviru psiholoških raziskav so bile dosedanje dejavnosti usmerjene na pričanje očividcev, in sicer na ugotavljanje razlik med ženskami in moškimi v točnosti in količini informacij, ki jih posredujejo pri opisovanju opazovanih dogodkov. V širšem kontekstu pridobivanja informacij od prič, žrtev in osumljencev je izšlo tudi nekaj preglednih raziskovalnih del, večina pa je bila osredotočena na izvedbo preiskovalnega intervjuja z domnevno zlorabljenimi otroki in na ugotavljanje točnosti njihovih izjav. Kar nekaj raziskovalnega časa je bilo posvečenega ugotavljanju laganja, predvsem primerjavi učinkovitosti različnih tehnik, in opozarjanju na razširjenost nedelujočih kvaziznanstvenih metod, ki so škodljive za policijsko delo. V zadnjih letih je bil raziskovalni fokus usmerjen v dve središči. Prvo predstavlja preiskovalno intervjuvanje osumljencev, ki je usmerjeno v pridobivanje informacij in ne več v pridobivanje obremenilnih izjav ali priznanj. Osrednja raziskava s tega področja je omogočila grob vpogled v zaslisevalske tehnike slovenskih kriminalistov in opozorila na pomembne razlike med tradicionalnim obtožilnim zaslisevalskim pristopom ter sodobnim pristopom zbiranja informacij. V tem kontekstu je nastala tudi raziskava, ki je opozorila na problematičnost sodnih zaslišanj, v katerih se že desetletja uporabljajo zaslisevalske tehnike, ki kažejo, da je na sodišču pomembnejše dobiti prevlado nad nasprotno stranko, načini ugotavljanja točnih informacij pa so odrinjeni v ozadje sodnih postopkov. Drugi fokus raziskav je usmerjen v sodno psihologijo oziroma v delo sodnih izvedencev psihološke stroke. Osrednja raziskava, ki je nastala v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije, je pokazala, da v slovenskem izvedenstvu prevladuje uporaba kvaziznanstvenih tehnik, ugotovitve izvedencev pa namesto na znanosti temeljijo na

zdravorazumskem ugibanju. Izšlo je več preglednih raziskovalnih in strokovnih del, ki opozarjajo, da takšen način dela vodi v zavajanje sodišč, povzročanje škode ocenjevanim osebam in ogrožanje ugleda pravosodja ter psihologije.

Raziskovalno delo, ki je najbolj vezano na področje psihologije, je bilo osredotočeno tudi na problematiko travmatske simptomatike. Ti so zaradi svojega dela pogosto izpostavljeni travmatskim dogodkom in njihovim posledicam, kot so vsiljivi spomini na travmatski dogodek in izogibanje krajem ter stvarim, ki lahko spominjajo na travmo. Raziskovalna pozornost je bila usmerjena tudi na naraščajočo starejšo populacijo. Policijska statistika in viktimološke študije kažejo, da so starejši od 65 let redkeje žrtve kriminalitete v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami, vendar pa so zaradi posebnosti starostnega obdobja ranljivejši, težje prenašajo posledice viktimizacije in ocenjuje se, da velik delež zlorab sploh ni prepoznan. Kriminaliteta nad starejšimi v Sloveniji se je v letih med 2001 in 2011 skoraj podvojila (Klančnik in Pavšič Mrevlje, 2013). Del raziskovalnih dejavnosti je bil usmerjen tudi na poskus osvetlitve psiholoških lastnosti storilcev IPU (Šumenjak in Pavšič Mrevlje, 2022). Ugotovitve kažejo, da IPU niso povezani z zlorabo v otroštvu, da so čustvene in ne praktične narave, kot najpogostejši motiv zanje pa se kaže prekinitev zveze oziroma namen prekinitve zveze.

Na področju raziskovalne metodologije so člani metodološkega dela katedre sodelovali pri raziskovanju povezanosti med telesno vadbo, psihosomatskimi simptomi in prisotnostjo na delovnem mestu, pri proučevanju vloge podjetniške kulture prostovoljstva pri zavzetosti pri delu in pri raziskovanju odnosa med načini spoprijemanja s stresom kriminalistov in njihovo izkušnostjo. Z različnimi statističnimi pristopi smo proučevali dejavnike strahu pred kriminaliteto in pri tem sodelovali s kolegi s kriminološke katedre. Na področju izobraževanja smo proučevali starost in lokacijo žrtev medvrstniškega nasilja na spletu, raziskovalne pristope za proučevanje medvrstniškega nasilja, učiteljevo vedenje in uspešnost študentov. Uporabo metod besedilnega rudarjenja smo prikazali na primeru analize pogovorov članov spletnih podpornih skupnosti. Področji zanimanja sta bili tudi etika in kakovost v zdravstvu.

Raziskovalne dejavnosti katedre so bile vezane tudi na splošne jezikoslovne teme in konkretnije na strokovno izrazoslovje v angleškem jeziku. Strokovno delo je bilo vezano tudi na področje leksikografije. Dejavnosti so potekale še na področju

dvojezičnosti in njene revitalizacije. Izveden je bil tudi projekt o Shakespearju v učilnici 21. stoletja, v sklopu slednjega so sodelovali študenti migranti z vojnih žarišč.

Literatura

- Areh, I. (2012). Protokoli preiskovalnih intervjujev za ugotavljanje spolne zlorabe otrok. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*, 14(1), 97–112.
- Areh, I. (2016). Police interrogations through the prism of science. *Horizons of Psychology*, 25, 18–28. <http://dx.doi.org/10.20419/2016.25.440>
- Areh, I. (2019). *Poročilo o kakovosti psiholoških izvedenskih mnenj in priporočila za izboljšave ter presojo sprejemljivosti izvedenskih mnenj*. Univerza v Mariboru.
- Areh, I. (2020). Forensic assessment may be based on common sense assumptions rather than science. *International Journal of Law and Psychiatry*, 71, 101607. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2020.101607>
- Areh, I. in Baič, V. (2016). Znanstvena izhodišča, zanesljivost in veljavnost tehnik za ugotavljanje besednega zavajanja. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(3), str. 209–220.
- Areh, I. in Walsh D. (2020). Own-Gender Bias May Affect Eyewitness Accuracy of Perpetrators' Personal Descriptions. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71(4), 247–256.
- Areh, I., Verkamp, F. in Allan, A. (2021). Critical review of the use of the Rorschach in European courts. *Psychiatry, Psychology and Law*, 29(1), 183–205. <https://doi.org/10.1080/13218719.2021.1894260>
- Areh, I., Walsh, D. in Bull, R. (2016a). Police interrogation practice in Slovenia. *Psychology, Crime & Law*, 22(5), 405–419. doi:10.1080/1068316X.2015.1114113
- Areh, I., Zgaga, S. in Flander, B. (2016b). Police interrogation in Slovenia: Selected legal and psychological aspects. V D. Walsh, G. Oxburgh, A. Redlich in T. Myklebust (ur.), *International developments and practices in investigative interviewing and interrogation: Volume 2 (Suspects)* (str. 204–214). Routledge.
- Baič, V. in Areh, I. (2015). *Detekcija laganja*. Sinapsa edicije.
- Boštjančič, E., Antolović, S. in Erčulj, V. (2018). Corporate volunteering: relationship to job resources and work engagement. *Frontiers in psychology*, 9, 1–10.
- Bren, M. in Bagari, D. (2013). Mnenjska raziskava o zadovoljstvu občanov z delom policije, njeni uspešnosti, o zaupanju vanjo ter občutku varnosti na območju Policijske uprave Murska Sobota. V G. Meško, B. Tičar in K. Eman (ur.), *Jubilejni zbornik znanstvenih razprav: 40 let študija na področju varnosti in 10 let Fakultete za varnostne vede* (str. 87–107). Fakulteta za varnostne vede.
- Brešan, M., Erčulj, V., Lajovic, J., Ravljen, M., Sermeus, W. in Grosek, Š. (2021). The relationship between the nurses work environment and the quality and safe nursing care: Slovenian study using the RN4CAST questionnaire. *PLoS one*, 16(12), e0261466. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0261466>
- Bučar Ručman, A. (2009). Kako se lahko učinkovito soočamo s šolskim nasiljem? V V. Tašner (ur.), *Brez spopada: kultura, spolov, generacij* (str. 363–377). Pedagoška fakulteta.
- Bučar Ručman, A. (2011). Medijsko poročanje o kriminaliteti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 62(1), 23–38.
- Bučar Ručman, A. (2013). Crime news discourse in Slovenia: critical reflection two decades after transition to 'democracy'. *Crime, Law and Social Change: An International Journal*, 59(1), 21–37. <https://doi.org/10.1007/s10611-012-9388-8>
- Bučar Ručman, A. (2015a). Analiza migracij in odnosov v multikulturni skupnosti: primer mestne občine Velenje. *Dve domovini: razprave o izseljenstvu*, (41), 113–125.

- Bučar Ručman, A. (2015b). Življenje v multikulturnih lokalnih skupnostih: od pasti in generatorjev konflikta do primerov dobre prakse. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih*: Ljubljana, 27. 11. 2015 (str. 75–83). Fakulteta za varnostne vede. <http://www.fvv.um.si/vls/Zbornik-VLS-2015.pdf>
- Bučar Ručman, A. (2016a). Družbeno nadzorstvo in mednarodne migracije: analiza nadzorstva od globalne do lokalne ravni. *Dve domovini: razprave o izseljenstvu*, (43), 11–22.
- Bučar Ručman, A. (2016b). Structural violence and migration: explaining global and local total institutions. *Inter faculty*, 7, 37–55.
- Bučar Ručman, A. (2016c). Strukturno nasilje kot mehanizem zapiranja migrantov v globalne in lokalne totalne institucije. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(1), 16–25.
- Bučar Ručman, A. (2017). *Nepravilno parkiranje na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide: zaključno poročilo raziskave*. Fakulteta za varnostne vede.
- Bučar Ručman, A. (2019). *Solidarnost in družbene norme v prometu: »Parkiraj izgovore drugam! Ne na mesta, rezervirana za invalide«: raziskovalno poročilo*. Fakulteta za varnostne vede.
- Bučar Ručman, A. (2020a). Družbene vezi, solidarnost, različnost in družbena vključenost: primerjava ruralnih in urbanih skupnosti v Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), 6. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: varnost v ruralnih in urbanih okoljih: konferenčni zbornik: On-line*, 2. 12. 2020 (str. 97–107). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/517>
- Bučar Ručman, A. (2020b). Questioning social solidarity through the perspective of parking violations in spaces reserved for disabled people. *Current Sociology*, 68(7), 990–1006. <https://doi.org/10.1177/0011392119890667>
- Bučar Ručman, A. (2021a). Genocide and forced migration: the dual victimisation of refugees escaping war and genocide. V Y. Eski (ur.), *Genocide and victimology* (str. 169–188). Taylor & Francis Group.
- Bučar Ručman, A. (2021b). Vloga in pasti formalnega družbenega nadzorstva pri vključitvi priseljencev v lokalno skupnost. V G. Meško in I. Kokoravec (ur.), 7. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih: konferenčni zbornik: Podčetrtek*, 29. 11. 2021 (str. 105–116). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/622>
- Bučar Ručman, A. (2022). Slovenija in begunske migracije: primerjava odnosa do beguncev iz Bosne in Hercegovine, Sirije in Ukrajine. V G. Meško in I. Kokoravec (ur.), 8. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Cilji trajnostnega razvoja in varnost v lokalnih skupnostih: konferenčni zbornik: Celje*, 6. 12. 2022 (str. 165–178). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/724>
- Bučar Ručman, A. (ur.). (2004). *Nasilje in mladi*. Klub mladinski center Novo mesto.
- Bučar Ručman, A. in Frangež, D. (2009). Nasilje in slovenska družba. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*, 11(1), 204–238.
- Bučar Ručman, A. in Frangež, D. (2014). *Analiza trgovine z ljudmi z namenom izkoriščanja delovne sile, trgovine z otroki, prisilnega beračenja in izvrševanja kaznivih dejanj: Zaključno poročilo raziskave*. Urad vlade RS za komuniciranje. http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/THB/ZAKLJUCNO_POROCILO_-_TZL.pdf
- Bučar Ručman, A. in Frangež, D. (2017). Specific forms of human trafficking in Slovenia: overview and preventive measures. *Police Practice and Research: An International Journal*, 18(3), 230–244. <https://doi.org/10.1080/15614263.2017.1291562>
- Bučar Ručman, A. in Meško, G. (2006). Presentation of police activities in the mass media. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*, 8(3/4), 223–234.
- Bučar Ručman, A. in Šulc, A. (2019). Medijsko (so)ustvarjanje »begunske in varnostne krize« in njen odsev na državni in lokalni ravni. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(1), 5–20.
- Bučar Ručman, A. in Šulc, A. (2020). Medvrstniško nasilje: koraki za uspešno soočanje in preprečevanje. V S. Slokan, B. Kečanović in V. Logaj (ur.), *Uporabna etika vključujočega*,

- varnega in spodbudnega učnega okolja* (str. 102–120). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-SYT6NO7I>
- Bučar Ručman, A., Frangež, D., Pavšič Mrevlje, T., Šulc, A. in Klun, M. (2021). *Raziskovalno poročilo: Družbena vključenost in enaka pravica do mobilnosti za invalide*. Fakulteta za varnostne vede UM.
- Bučar Ručman, A., Modic, M. in Flander, B. (2018). Globalni izzivi begunstva v lokalni perspektivi: pravni položaj in integracija prosilcev za mednarodno zaščito v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): konferenčni zbornik: Slovenska Bistrica, 11. 12. 2018* (str. 287–312). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
<https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/374>
- Bučar Ručman, A., Pavšič Mrevlje, T. in Šulc, A. (2022a). *Vrstniško nadlegovanje in trpinčenje mladostnikov z oviranostmi: raziskovalno poročilo*. Fakulteta za varnostne vede.
- Bučar Ručman, A., Šulc, A. in Klun, M. (2022b). *Poročilo raziskave: Nepravilno parkiranje na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide*. Fakulteta za varnostne vede.
- Denault, V., Plusquellec, P., Jupe, L. M., St-Yves, M., Dunbar, N. E., Hartwig, M., ... Areh, I. ... van Koppen, P. J. (2019). The analysis of nonverbal communication: The dangers of pseudoscience in security and justice contexts. *Anuario de Psicología Jurídica*, 30(1), 1–12.
<https://doi.org/10.5093/apj2019a9>
- Dunn, P. K. (2021). *Scientific research and Methodology*. <https://bookdown.org/pkaldunn/Book/>
- Erčulj, V. (2021). The 'young and the fearless': revisiting the conceptualisation of fear of crime. *Quality & Quantity*, 56, 1177–1192. <https://doi.org/10.1007/s11135-021-01171-1>
- Erčulj, V. I. in Pavšič Mrevlje, T. (2022). Personality at a glance – evaluating use of a brief personality inventory in Slovenia. *Quality & Quantity*. <https://doi.org/10.1007/s11135-022-01525-3>
- Erčulj, V. in Žiberna, A. (2021). The role of online social support in patients undergoing infertility treatment – A comparison of pregnant and non-pregnant members. *Health communication*, 37(14), 1724–1730.
- Erčulj, V., Žiberna, A. in Globevnik Velikonja, V. (2019). Exploring online social support among infertility treatment patients: a text-mining approach. *Information Research*, 24(1), paper 807.
<http://InformationR.net/ir/24-1/paper807.html>
- Gaberson, K. B. (1997). Measurement reliability and validity. *AORN Journal*, 66(6), 1092–1094.
[https://doi.org/10.1016/S0001-2092\(06\)62551-9](https://doi.org/10.1016/S0001-2092(06)62551-9)
- Giannini, A. M., Baralla, F., Cordellieri, P., Sgalla, R., Nardi, B., Ruggerini, M. G., Paloni, F., Scaramella, C., Lingren, M., Nivala, J., Boisnard, S., Avrillon, P. in Pavšič Mrevlje, T. (2013a). *General survey report about aged victims of crime*. Fondazione Santa Lucia.
- Giannini, A. M., Guariglia, C., Baralla, F., Boccia, M., Marchetti, M., Barba, D., Tramontano, G., Ruggerini, M. G., Paloni, F., Scaramella, C., Rossi, C., Lingren, M., Nivala, J., Avrillon, P. in Pavšič Mrevlje, T. (2013b). *National survey report about aged victims of crime*. Fondazione Santa Lucia.
- Giannini, A. M., Guariglia, C., Baralla, F., Cordellieri, P., Boccia, M., Sgalla, R., Nardi, B., Marchetti, M., Barba, D., Tramontano, G., Rossi, C., Ruggerini, M. G., Paloni, F., Lingren, M., Nivala, J., Avrillon, P. in Pavšič Mrevlje (2013c). *National survey report about aged victims of crime*. Fondazione Santa Lucia.
- Grosek, Š., Kučan, R., Grošelj, J., Oražem, M., Grošelj, U., Erčulj, V., Lajovic, J., Borovečki, A. in Ivanc, B. (2020). The first nationwide study on facing and solving ethical dilemmas among healthcare professionals in Slovenia. *PLoS one*, 15(7), e0235509.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0235509>
- Grosek, Š., Kučan, R., Grošelj, U., Oražem, M., Erčulj, V., Lajovic, J., Ivanc, B., Novak, Milivoj, Prpić Massari, L., Matanović S. M., Meštović, J. in Borovečki, A. (2021). How health care professionals confront and solve ethical dilemmas – a tale of two countries: Slovenia and Croatia. *Croatian Medical Journal*, 62(2), 120–129.

- Heilbrun, K., DeMatteo, D., Marczyk, G. in Goldstein, A. M. (2008). Standards of practice and care in forensic mental health assessment: Legal, professional, and principles-based consideration, *Psychology, Public Policy, and Law*, 14(1), str. 1–26.
- Klančnik, A. T. in Pavšič Mrevlje, T. (2013). Kriminaliteta nad starejšimi in izhodišča za varno staranje v Sloveniji. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*, 15(3), 385–397.
- Kompara Lukančič, M. (2021). *English in uniform*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Kompara Lukančič, M. (2022a). *Slovar angleških in slovenskih krajev s področja varstvoslovja*. Amebis.
- Kompara Lukančič, M. (2022b). The compilation of the English-Slovene Dictionary of Criminal Justice and Security Abbreviations, *Lexikon*. (v tisku).
- Kompara Lukančič, M. (2023). *English for specific purposes : selected readings from the field of English for criminal justice and security*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Kozjek, T. in Erčulj, V. (2021). Mistreatment by patients: an analysis of the patient-related social stressors among Slovenian healthcare workers = Neprimerno ravnanje pacientov: analiza socialnih stresorjev, povezanih z delom s pacienti, med zaposlenimi v slovenskih zdravstvenih ustanovah. *Zdravstveno varstvo: Slovenian Journal of Public Health*, 60(2), 90–96.
- Meško, G., Šifrer, J. in Vošnjak, L. (2012a). Strah pred kriminaliteto v mestnih in vaških okoljih v Sloveniji. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*, 14(3), 259–276.
- Meško, G., Šifrer, J. in Vošnjak, L. (2012b). Punitivnost, viktimizacija in strah pred kriminaliteto pri študentih varstvoslovja – rezultati spletne ankete. *Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja*, 14(1), 75–96.
- Pajnik, M., Berzelak, J. in Sulc, A. (2023). Aligning populist worldviews of citizens to media preferences: Peculiarities of an illiberal political context. *East European Politics*. <https://doi.org/10.1080/21599165.2023.2180734>
- Pavšič Mrevlje, T. (2011). Sodni izvedenec psihološke stroke. *Psihološka obzorja*, 20(1), 79–93.
- Pavšič Mrevlje, T. (2013a). Delovne situacije in posttravmatska simptomatika pri kriminalističnih tehnikih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(1), 74–84.
- Pavšič Mrevlje, T. (2013b). Razvojne značilnosti otrok v okviru forenzičnega razgovora. *Psihološka obzorja*, 22, 167–175.
- Pavšič Mrevlje, T. (2014). Viktimizacija starejših v Mestni občini Ljubljana. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo/Ljubljana*, 65(2), 96–107.
- Pavšič Mrevlje, T. (2016). Coping with work-related traumatic situations among crime scene technicians. *Stress and Health*, 32(4), 374–382.
- Pavšič Mrevlje, T. (2018). Police trauma and Rorschach indicators. *Rorschachiana*, 39(1), 1–19.
- Pavšič Mrevlje, T. (2022). Lahko psihopatsko nasilje razložimo z navezanostjo?. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 73(1), 25–34.
- Pavšič Mrevlje, T. in Erčulj, V. (2021). Coping strategies and physical health in police units dealing with serious crime: does work experience count? *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 15(3), 1832–1841.
- Pavšič Mrevlje, T. in Nivala, J. (2017). Victimization of the elderly in the municipalities of Ljubljana and Uppsala. *International Review of Victimology*, 23(1), 33–46.
- Petrovičič, A., Erčulj, V. in Boštjančič, E. (2022). Can we reduce psychosomatic symptoms and work presenteeism with physical activity? *Human Systems Management*, 41(1), 143–153.
- Pungartnik, P., Bren, M. in Umek, P. (2017). The impact of sanctions on the views held by and behaviour of motor vehicle drivers in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 68(4), 359–370.
- Šifrer, J., Meško, G. in Bren, M. (2015). Assessing validity of different legitimacy constructs applying structural equation modeling. V G. Meško in J. Tankebe (ur.), *Trust and legitimacy in criminal justice: European perspectives* (str. 161–187). Springer.
- Škerlič, S. in Erčulj, V. (2021). The impact of financial and non-financial work incentives on the safety behavior of heavy truck drivers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 1–14.

- Šulc, A. in Bučar-Ručman, A. (2019). Šola in medvrstniško nasilje v Sloveniji: raziskovalni pristopi, metode in metaanaliza dosedanjega raziskovanja v Sloveniji. *Solsko polje: revija za teorijo in raziskave vzgoje in izobraževanja*, 30(1/2), 63–88.
- Šulc, A., Vehovar, V., Brečko, B. N. in Bučar-Ručman, A. (2021). Differences in cyberbullying victimisation and perpetration according to age and locality in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 72(4), 337–349.
- Šumenjak, E. in Pavšič Mrevlje, T. (2022). Psihološke značilnosti storilcev intimnopartnerskih umorov: sistematični teoretični pregled. *Varstvoslojje: revija za teorijo in prakso varstvoslojja*, 24(1), 26–50. https://www.fvv.um.si/rv/arhiv/2022-1/02_Sumenjak_Pavsic-Mrevlje_2022_1.pdf
- Topolšek, D., Areh, I. in Cvahte, T. (2016). Examination of driver detection of roadside traffic signs and advertisements using eye tracking. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 43, 212–224. <https://doi.org/10.1016/j.trf.2016.10.002>
- Walsh, D., Areh, I., Minhas, R. in Menzies, S. L. (2022). When law enforcement interview witnesses and write their statements. *Police Practice and Research*. <https://doi.org/10.1080/15614263.2022.2116436>